

Практична робота 12

ТЕМА: «Інноваційні технологічні аспекти вирощування трав'янистих рослин у фітодизайнових композиціях»

Мета роботи: Вивчити та засвоїти сучасні та інноваційні технологічні аспекти вирощування трав'янистих рослин у фітодизайнових композиціях.

Матеріали та обладнання: підручники, електронні інформаційні ресурси, довідники.

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ

Трав'янисті рослини - життєва форма рослин, що не утворює дерев'янистого стебла.

1. Крокус (шафран)

Шафран — рід трав'янистих багаторічних рослин родини Півникових. Відомо 70 видів, поширених переважно на Середземномор'ї; на території України — 9.

Шафран посівний вирощують як джерело прянощів і як фарбувальну рослину; використовується в народній медицині як болезаспокійливий і сечогінний засіб.

Потребує відкритого сонячного місця і проникного, легкого ґрунту.

Бульбоцибулина має розмір до 3 см в діаметрі. Стебло не розвивається. Листя прикореневі, з'являються під час чи після цвітіння. Стовпчик ниткоподібний. Плід — тригніздна коробочка, насіння дрібне, ребристі. Період цвітіння — весна або осінь (залежно від видової приналежності рослини).

За забарвленням квіток види діляться на дві групи: жовтоквіткові (забарвлення від жовтого до жовтогарячого) і блакитноквіткові (забарвлення від світло-бузкового до темно-фіолетового); також зустрічаються альбіносна форма — частіше у блакитноквіткових, рідше у жовтоквіткових.

Використовується як декоративна рослина. Висушені маточки квіток шафрану посівного (*Crocus sativus*) використовуються як пряність і харчовий барвник жовтогарячого кольору. Використовується в харчовій промисловості як натуральний жовтий барвник для сирів, вершкового масла і деяких видів напоїв. Відомий у Греції з раннього Середньовіччя. Барвник додавався безпосередньо в основу: порошкоподібний барвник змішувався з яєчним білком і широко використовувався для ілюстрування рукописів. З шафрану з білком також виготовлявся золотистий лак для надання поверхні олова золотого відтінку — для імітації золотого аркуша. Поширений по всій Україні.

2. Барвінок

Барвінок (*Vinca*), — рід квіткових рослин з родини барвінкових або кутрових, батьківщиною якого є Європа, Північна Африка і Південно-Західна Азія.

Латинська назва *vinca* походить від ранішого *pervinca*, пов'язаного з дієсловом — «оплітати», «обвивати», «обв'язувати».

Напівкущі або трави з тонким витким стеблом 1-2 м завдовжки, піднімається над землею не більше, ніж на 20-70 см. Стебло часто пускає корені в місцях, де воно торкається ґрунту, що допомагає рослинам займати велику територію. Листки прості, широкі, овальні 1-9 см завдовжки, 0,5-6 см завширшки. Чотири види роду вічнозелені, листя зберігає свій зелений колір навіть узимку. Має довгастих трилисник.

Цвітіння відбувається більшу частину року. Навесні зацвітає синім цвітом, який нагадує вогник. Квітки прості 2,5-7 см завширшки, з п'ятьма зазвичай фіолетовими (рідко білими) пелюстками, з'єднаними біля основи в трубку. Плід складається з кількох стручків.

Два види — барвінок малий (*Vinca minor*) та барвінок великий (*Vinca major*) — популярні декоративні садові рослини. У барвінка великого ширші листки з волосистими краями та більшими квітками; менш морозостійкий.

За спостереженнями екологів, барвінок слід занести до Червоної книги України як рослину, яка знаходиться на межі зникнення в межах території країни.

З барвінку виробляють лікарські засоби.

За українськими народними уявленнями, барвінок символізує трійцю: дитинство, зрілий вік, старість; батька, матір, дитя; весну, літо, осінь; вічне нев'януче кохання, нестаріюче життя, пам'ять.

3. Звіробій звичайний

Звіробій звичайний - місцева назва - калмицький чай — багаторічна трав'яниста рослина родини звіробійних.

Стебло пряме, голе, вгорі гіллясте, 30-60 см заввишки. Листки супротивні, сидячі, овальні, видовжено-яйцеподібні або видовжені, тупуваті, з численними залозками. Квітки правильні, зібрані в нещільну китицю. Плід — багатонасінна тригранна коробочка.

Росте у мішаних лісах, на галявинах, лісосіках, серед чагарників. Тіньовитривала рослина. Цвіте у червні-серпні.

Поширений по всій території України.

Рослина - лікарська, ефіроолійна, харчова, фарбувальна, медоносна, отруйна. У медицині звіробій дуже популярний лікувальний засіб, який застосовується при багатьох хворобах. Звіробійну олію використовують для лікування ран, виразок, наривів, уражень слизової оболонки рота. Усередину вживають для зміцнення серцевого м'яза.

Квітки містять барвник, у поєднанні з різними травами вони дають жовту, зелену, червону, рожеву фарби, придатні для фарбування шерсті.

Звіробій звичайний — добрий пилконос.

При з'їданні великої кількості звіробою вівці, коні й велика рогата худоба отруюються. Цікаво відзначити, що отруюються, як правило, тварини з білою шерстю.

4. Конюшина червона

Конюшина червона — рід одно- чи багаторічних рослин родини Бобових, що налічує від 245 до 300 видів. Це всім відома лугова рослина. Представники цього роду відомі також під місцевими назвами конячіна, горішок, горішина. Конюшини поширені в помірному поясі Європи, Азії та Північної Америки. На території України росте близько 10 видів. Деякі види використовують як кормові культури та декоративні культури.

Листя конюшини люблять кролі, коні, корови та інші домашні тварини. Вважається, що молоко корови, яка паслася на лузі з конюшиною, буде особливо смачним і цілющим.

Невисокі трав'янисті рослини. Стебла прямостоячі, рідше лежачі. Листки трійчасті, рідше складаються з 5-9 листочків; Квітки зібрані в головчасті, зонтикоподібні суцвіття. Пелюстки більш-менш зрослі між собою. Біб шкірястий, 1-3, рідше 4-6 насінний, замкнений у чашечці, рідше висувається з неї.

Конюшина красиво цвіте — яскравими, червонуватими шишечками, пейзажі з квітучими конюшиновими луками просто чудові. Але ця невелика мила квітка володіє лікарською силою і користю. Про це знали ще сотні років тому, і донині конюшина входить до складу багатьох лікувальних трав'яних зборів. Для лікування застосовують стебла, листя, коріння і квітки червоної конюшини. Заготовляють їх у період цвітіння.

5. Пролісок.

Проліска — рід трав'янистих рослин. Народні назви: небовий ключ, скоролісок, проліска (жіночий рід), проліс, просерен, підсніжка, первоцвіт, синьоокі.

Відомо від 50 до 90 видів, поширених у помірних та тропічних областях — у Європі, Азії, Африці, Північній та Південній Америці.

В Україні росте 4 види:

1. Проліска дволиста — Карпати, лісостеп, гірський Крим;;
2. Проліска поникла, або сибірська — Полісся та лісостеп Лівобережжя;
3. Проліска снігова голубоцвіта— Закарпаття;
4. Проліска осіння — цвіте восени, росте в степах на Півдні України та в Криму.

Найкраще вони ростуть суцільними насадженнями під різними листяними деревами.

Більшість видів пролісків — ранньовесняні медоноси і пилконоси. Медопродуктивність їх незначна (4 мг нектару з однієї рослини), але вони цінні тим, що зацвітають одразу після танення снігу.

У народній медицині використовують цибулини проліска дволистого.

Дрібне насіння пролісків багате на олію, це приваблює мурашок, які, збираючи його, сприяють розсіванню і поширенню пролісків.

6. Підсніжник звичайний.

Підсніжник звичайний, підсніжник білосніжний — багаторічна цибулинна рослина. Назва роду походить від грецьких слів, які в перекладі означають «молочно-квітковий» (колір квітів цієї рослини нагадує молоко).

Підсніжник звичайний зростає у листяних лісах і чагарниках в Карпатах та західних лісостепових районах.

Ранньою весною місцями в лісах утворює на ґрунті чудовий білий мереживний килим. Цвіте у березні — квітні (навіть у лютому, якщо тепла зима). Дуже цінна декоративна рослина. Цибулини отруйні.

Ця рослина родом із півдня Європи, де він росте в гірських лісах на вологому ґрунті. Коли бутон підсніжника розкривається, спочатку розходяться три зовнішні, довгі чисто-білі листочки, потім відкриваються три внутрішні, коротші.

Підсніжник навесні користується величезним попитом, часто її масово збирають для продажу або пересадки. У зв'язку з цим вже в багатьох місцевостях, де колись підсніжників було багато, вони зникають або зникли. Підсніжник потребує охорони, він занесений до Червоної книги України.

Підсніжник — цінна лікарська рослина. Препарати виготовляють із цибулини.

Підсніжник — символ надії. За однією старовинною легендою, коли перші люди були вигнані з раю, на землі йшов сніг і було холодно. Єва дуже змерзла. Щоб її утішити, надати надії на кращі часи, кілька сніжинок перетворилися у ніжні квіти підсніжника — провісника весни.

7. Папороть

Папороть – це трав'яниста рослина, представлена десятками різновидів. Поширена по всій Україні. Рід папороті налічує більше 2 тисяч видів.

Папороті частіше ростуть у тінистих вологих лісах і на дні сирих ярів. Набагато рідше вони зустрічаються на відкритих місцях. Папороть має укорочене надземне стебло. Від нього відходять довгі і широкі перисті листки. Надземний стебло у папороті є продовженням підземного пагіна - кореневища. Від кореневища відходять додаткові корені.

Папороть є багаторічною рослиною. Пізньої осені надземні частини його відмирають, а кореневище зимує під снігом. Папороті дуже стійкі і виживають в будь-яких природніх умовах.

У лісі папороті ростуть пишними на піщаних і на торф'яних ґрунтах без щоденного поливу та в спеку, без пересаджування. А от у міському середовищі, навіть в хорошій землі, можуть гинути, тому що папороті - це своєрідні індикатори чистоти атмосфери. Папороті дуже погано переносять загазованість і задимленість повітря, негативно реагують на сухе повітря, щоб папороть росла здоровою, їй потрібен доступ до свіжого повітря.

Папороть - рослина дуже цінна. Вона багата крохмалем, ефірними маслами. У пагонах є корисні вітаміни. Також в ньому безліч білків, таких же, як і в зернових культурах. Вони легко засвоюються організмом і благотворно впливають на нього.

Ще в стародавні часи папороть використовували в кулінарних цілях. У їжу застосовують тільки деякі його види. Листя у папороті теж їстівні. Їх добре додавати в салати або інші страви у вигляді приправи. Пагони папороті за смаком нагадують гриби. Їх дуже люблять в Японії і Кореї. Це дієтична їжа.

8. Ковила

Ковила́ — рід однодольних рослин, що налічує близько 300 видів трав, що ростуть переважно у помірних і субтропічних регіонах.

Більшість видів ковили багаторічні, декілька видів — однорічні. Ці трави мають коротке кореневище, що іноді випускає дуже великий пучок жорсткого листя, згорнутого часто в трубку і схожого на дріт. Суцвіття волотисте, колоски містять по одній квітці. Найчастіше ковила оселяється на степових луках, на сухих відкритих горбах, на скелях і кам'янистих розсипах.

Загалом на території України зустрічаються 27 видів роду Ковила. Ось деякі з них: ковила дивна, ковила відмінна, ковила волосиста, ковила гірська, ковила поетична.

Лікувальні властивості рослини не можна не оцінити. Починають збирати рослини в кінці весни і так до середини літа в період цвітіння. Використовують у сушеному подрібненому вигляді для різноманітних настоянок.

Так як рослина ковила злакова, воно є досить поживним. Люди, що працюють у землі, знають, що якщо випасати худобу в зелений період цієї рослини, то тварини відмінно додадуть у вазі. Корисними будуть молочні продукти таких тварин, адже вони отримають велику кількість корисних і поживних речовин. Також ковила добре підходить для запасу сіна, і хоч зібрати його виходить трохи менше, ніж звичайних трав, але його корисність незаперечна й часто перевищує поживність лугового. Сіно з ковили дрібне, м'яке і соковите, що дозволяє в зимовий період не втратити тваринам форму.

Останнім часом багато видів цієї рослини зустрічаються все рідше, і варто звернути увагу на те, що вони занесені в червону книгу і визнані рідкісним видом!

ХІД РОБОТИ

Завдання 1. Освоїти інноваційні аспекти вирощування трав'янистих рослин у фітодизайнових композиціях.

Завдання 2. Використовуючи інформаційні ресурси, заповнити таблиці 1 і 2 із представленням основних інноваційних технологічних аспектів вирощування конюшини червоної і проліска.

Зміст звіту: результати виконання завдання.

Таблиця 1

**Сучасні та інноваційні технологічні аспекти вирощування
конюшини червоної**

Етап технологічного процесу та розвитку культур	Сучасні та інноваційні технологічні аспекти
<i>Організаційно-технологічний період</i>	
Вибір місця для висаджування рослин	
Основний обробіток ґрунту, удобрення та захист рослин	
Вибір сорту / гібриду	
Внесення добрив і застосування засобів захисту рослин	
<i>Передпосівний період</i>	
<i>Період вегетації</i>	
Період дозрівання та збирання врожаю	
Дозрівання врожаю	
Збирання врожаю	

Таблиця 2

**Сучасні та інноваційні технологічні аспекти вирощування
проліска**

Етап технологічного процесу та розвитку культур	Сучасні та інноваційні технологічні аспекти
<i>Організаційно-технологічний період</i>	
Вибір місця для висаджування рослин	
Основний обробіток ґрунту, удобрення та захист рослин	
Вибір сорту	
Внесення добрив і застосування засобів захисту рослин	
<i>Передпосадковий період</i>	

Період вегетації	
Період дозрівання та збирання врожаю	
Дозрівання врожаю	
Збирання врожаю	

Контрольні питання

1. Які рослини відносяться до трав'янистих у фітодизайнових композиціях?
2. Що таке фітодизайнова композиція.
3. Назвіть основні сучасні та інноваційні технологічні аспекти вирощування папороті.
4. Назвіть основні сучасні та інноваційні технологічні аспекти вирощування підсніжника.
5. Назвіть основні сучасні та інноваційні технологічні аспекти вирощування ковили.